

Софийски университет "Св. Климент Охридски"
БОГОСЛОВСКИ ФАКУЛТЕТ

ПРОГРАМА ЗА КАНДИДАТ-ДОКТОРАНТСКИ КОНКУРС
ПО ИСТОРИЯ НА ХРИСТИЯНСТВОТО

**1. УВОДНИ ВЪПРОСИ. ВЪВЕДЕНИЕ В ИСТОРИЯТА НА ХРИСТИЯНСТВОТО
КАТО НАУКА**

- 1.1 Отношение между Историята на християнството и светската история.
- 1.2 Богословско схващане за историята.
- 1.3 Характер, предмет, задачи, метод и определение на Историята на християнството.
- 1.4 Периодизация на Историята на християнството.
- 1.5 Извори за Историята на християнството.
- 1.6 Сродни и помощни науки на Общата история на Църквата
- 1.7 Развой на църковната историография на Изток и Запад (от IV в. до днес)

ПЪРВИ ПЕРИОД (33-313 Г.)

- 2. Състояние на античния свят непосредствено преди и след Рождество Христово.
- 2.1 Юдейство.
  - 2.1.1 Религия и литература на евреите.
  - 2.1.2 Течения в юдейството
- 2.2 Гръко-римски свят
- 2.3 Религиозни съперници на християнството
- 2.4 Късноантични философски системи
- 3. Начало и разпространение на християнството
  - 3.1 Иисус Христос – Основател на Църквата
  - 3.2 Възникване на Църквата в Йерусалим

3.3 Благовестническа дейност на св. апостоли и разпространение на християнството

3.4 Св. ап. Павел - живот и дейност; мисионерски пътешествия

3.5 Спор в Антиохийската църква за задължителното спазване на Мойсеевия закон.
Апостолски събор в Йерусалим

3.6 Разпространение на християнството до нач. на IV в.

4. Гонения срещу Църквата

4.1 Преследване на Църквата от страна на юдеите

4.2 Причини за гоненията:

а) социални

б) правно-религиозни

в) политически

4.3 Исторически преглед на гоненията:

а) при имп. Нерон (54-68)

б) при имп. Домициан (81-96)

в) при имп. Улпий Траян (98-117), Адриан (117-138) и Антонин Пий (138-161)

г) при имп. Марк Аврелий (161-180)

д) при имп. Септимий Север (193-211)

е) състояние на Църквата след Септимий Север до Деций Траян

ж) при имп. Деций Траян (249-251)

з) при имп. Валериан (253-259)

и) при имп. Галиен (260-268)

й) при имп. Диоклециан (284-305) и неговите съуправители и приемници

4.4 Едикт на имп. Галерий от 311 г.

4.5 Милански едикт от 313 г.

5. Ереси и разколи в древната Църква

5.1 Юдействащи еретици - назаряни (евиионити) и елкезаити

5.2 Гностицизъм

5.3 Манихейство

5.4 Монархианство

ВТОРИ ПЕРИОД (313-1054 Г.)

6. Държава и Църква

6.1 Отношение на имп. Константин и неговите синове към християнството и езичеството

6.2 Имп. Юлиан Отстъпник и неговият опит за възстановяване на езичеството

6.3 Отношение на императорите след Юлиан към християните

6.4 Отношения между държавата и Църквата на Изток и Запад (IV-XI в.)

6.5 Имуществени права и други привилегии на Църквата

7. Разпространение на християнството извън границите на Римската империя

8. Развитие на църковното учение. Ереси, разколи и богословски спорове. Вселенски събори

8.1 Причини за свикването на вселенските събори

8.2 Арий и арианството

8.3 Разпространение на арианството

8.4 Първи вселенски събор (325 г.) и неговото значение

8.5 Арианство след Първия вселенски събор

8.6 Ереси на Маркел, Фотин и Аполинарий

8.7 Втори вселенски събор и неговото значение

8.8 Донатистки разкол в Северна Африка

8.9 Мелитиев разкол в Антиохия

8.10 Пелагианство и съборите срещу него

8.11 Начало и развитие на христологическите ереси

8.12 Несторианска ерес

- 8.13 Трети вселенски събор и неговото значение
- 8.14 Несторианство след Третия вселенски събор
- 8.15 Монофизитство (евтихианство) и осъждането му на поместен събор в Константинопол (448 г.)
- 8.16 Разбойнически събор в Ефес (449 г.)
- 8.17 Четвърти вселенски събор (451 г.) - свикване, дейност и значение
- 8.18 Монофизитството след Халкидонския събор
- 8.19 Акакиевата схизма между Цариград и Рим (484-519 г.)
- 8.20 Теопасхитски спор
- 8.21 Спор за трите глави. Пети вселенски събор (553 г.)
- 8.22 Моноенергизъм и монотелитство - поява и същност
- 8.23 Шести вселенски събор (681 г.) и неговото значение
- 8.24 Монотелитството след събора. Маронитска църква
- 8.25 Иконоборска ерес. Имп. Константин Копроним и иконоборския събор (754 г.)
- 8.26 Седми вселенски събор (787 г.)
- 8.27 Съдбата на съборните решения на Запад. Libri Carolini.
- 8.28 Иконоборството след Седмия вселенски събор. Константинополски събор (843 г.) и тържество на Православието
- 8.29 Павликианство, евхитство и богомилство
- 9 Монашество - предпоставки и условия за неговата поява
  - 9.1 Отшелническо монашество – преп. Антоний Велики
  - 9.2 Общежитийно монашество – преп. Пахомий Велики
  - 9.3 Западно монашество – преп. Йоан Касиан, преп. Бенедикт Нурсийски
  - 9.4 Света Гора (Атон)
  - 9.5 Значение на монашеството в историята на Църквата
- 10. Църковно законодателство. Канони, Апостолски правила, Дидаскалия и постановления

11. Стремеж на римските епископи за главенство в Църквата

11.1 “Дарът на Константин”; Лъжеисидорови декрети

11.2 Фотиевата схизма (IX в.)

11.3 Отделяне на Западната църква от Вселенското православие (1054 г.)

12. Църковно устройство (IV-XI в.)

12.1 Църковна йерархия

12.2 Целибат на духовенството

12.3 Нови църковни длъжности

12.4 Църковна организация. Митрополии. Патриаршии

ТРЕТИ ПЕРИОД - ЗА ИЗТОЧНАТА (1054-1453 Г.) И ЗАПАДНАТА ЦЪРКВА (1054-1517 Г.)

13. Положението на Православната църква

13.1 Византийските императори и Църквата

13.2 Кръстоносни походи на Изток

13.3 Състояние на Източните църкви след 1054 г.

14. Религиозно състояние на Източната църква. Исихазъм (XIV в.)

14.2 Духовно състояние на византийското общество

15. Състояние на Римокатолическата църква (XI-XV в.)

15.1 Папа Григорий VII Хилдебранд и неговата реформа

15.2 Борба между папството и династията на Хохенщауфените

15.3 Папа Инокентий III - апогей на папството

15.4 Авиньонски „плен“ на папите

15.5 Събори в Констанц, Базел и Ферара-Флоренция

15.6 Западни еретици - катарите, валденсите, апостолските братя

15.7 Протореформатори - Джон Уиклиф, Ян Хус, Джироламо Савонарола

15.8 Главни монашески ордени на Запад

ЧЕТВЪРТИ ПЕРИОД (1453/1517 Г. - ДО ДНЕС)

16. Източноправославната църква

16.1 Падането на Константинопол под властта на османските турци.

16.2 Положението на християните в Османската империя.

16.3 Всеправославните съвещания на о-в Родос (60-те години на XX в.).

16.4 Съборът на о-в Крит (2016 г.)

17. Реформацията

17.1 Протестантство. Предпоставки за появата му

17.2 Живот и дейност на Мартин Лутер. Реформация в Германия

17.3 Улрих Цвингли. Реформация в Швейцария

17.4 Жан Калвин. Реформирано протестантство

17.5 Основаване и развитие на Англиканската църква

17.6 Реформация в Шотландия. Презвитерианство

17.7 Реформация във Франция. Хугенотство

17.8 Разпространение на протестантството в Европа

17.9 Анабаптизъм. Гражданска война в Германия. Менонити. Баптисти

17.10 Антитринитарии. Социнианство

18. Контрареформация на Римокатолическата църква (XVI в.). Нови духовни течения

18.1 Тридентски събор

18.2 Игнаций Лойола и Йезуитския орден

18.3 Нови монашески ордени и конгрегации

18.4 Нови духовни течения в Римокатолическата църква (галиканство, янсенизъм, мистицизъм, квиетизъм)

19. Състояние на Римокатолическата църква през XVIII-XIX в.

19.1 Епохата на Просвещението и Църквата

19.2 Римокатолическата църква през време на Френската революция (1789 г.)

- 19.3 Опити за ограничаване на папската власт. Фебронианство
- 19.4 Римокатолическа реакция. Ултрамонтанска партия
- 19.7 Първи Ватикански събор. Старокатолицизъм
- 19.8 Нови духовни течения (модернизъм и либерализъм)
- 20. Състояние на протестантството през XVIII-XIX в.
- 20.1 Протестантска ортодоксия
- 20.2 Пиетизъм
- 20.3 Рационализъм и идеализъм
- 21. Римокатолицизъм и протестантство през XX в.
- 21.1 Отношение към комунизма и фашизма
- 21.2 Втори Ватикански събор. Аджорнаменто
- 21.3 Съвременен състояние на римокатолицизма и протестантството. Нови течения в богословието: на освобождението, азиатско, африканско, феминистко и др. Постмодернизъм. Движението “Ню ейдж”

Учебна литература:

1. **Дюшен, Л.** История древней Церкви. Т. 1-2. М., 1912-1914;
http://bibliapologet.by.ru/z_books/duch1/index.html;
http://bibliapologet.by.ru/z_books/duch2/index.html.
2. **Тальберг, Н.** История христианской Церкви. М.-Нью Йорк, 1991;
http://www.krotov.org/libr_min/t/talberg; <http://www.kursmda.ru/books.shtml>.
3. **Коев, Т., Бакалов, Г.** Въведение в християнството. С., 1992.
4. **Поснов, М.** История на християнската Църква. До разделението на църквите. Т. 1-3. С., 1995; <http://www.kursmda.ru/books.shtml>.
5. **Малицки, П. И.** История на християнската Църква. Т. 1-2. С., 1995.
6. **Болотов, В. В.** Лекции по истории древней Церкви. Т. 1-4. М., 1994;
<http://www.krotov.info/yakov/past/19/19person/bolotov.html>
7. **Кубланов, М. М.** Возникновение христианства. Эпоха, идеи, искания. М., 1974.
8. **Оргиш, В.** Античная философия и происхождение христианства. Минск, 1986.

9. **Омарчевски, Ал.** В търсене на истината. Ч. I. Начало на христологическите спорове. Несторианство. БМ Suppl. I, С., 2003.
10. **Омарчевски, Ал.** Акакиевата схизма (484-519). ГСУ (бф), т. 5 (н.с.), С., 2005.
11. **Омарчевски, Ал.** Религиозната политика на император Юстиниан I (527-565). ГСУ (бф), (н.с.), т. 6, С. 2004.
12. **Омарчевски, Ал.** Свети император Константин I Велики (306-337). С. 2016.
13. **Свенцицкая, И. С.** Раннее христианство. Страницы истории. М., 1987.
14. Христианство. Энциклопедический словарь. Т. 1-3. М., 1993-1995.
15. **Асмус, прот. Валентин.** Лекции по история Церкви [I-IX в.]. - <http://www.wco.ru/biblio/books/asmus1/Main.htm>.
- 16 **Хотър, С. М.** Щрихи от църковната история. XX века разпространение на християните по света. С., 1997.
- 17 **Кернс, Ъ., Стоянов, Хр., Златев, К.** Християнството през вековете. С., 1998.
- 18 **Голубич, М.** История на християнската църква от I до XX в. С., 1999.
- 19 **Ериксън, М.** Християнско богословие. С., 2001.
20. **Карташев, А. В.** Вселенские соборы. СПб., 2002.
21. **Бакалов, Г.** Византия. С., 2004.
22. **Еремина, В. М.** История Вселенской Церкви с элементами агиологии (курс лекций, прочитанных в Российском Православном университете св. Иоанна Богослова). - <http://vmeremina.narod.ru/istor1/istor1.htm>.
23. **Смирнов, Е. И.** История Христианской Церкви. М., 2007.
24. **Удхед, Л.** Християнството. Кратко въведение. С., 2007 (Световни религии).
25. **Бриллиантов, А. И.** Лекции по истории древней Церкви. СПб., 2007.
26. **Frend, W. H. C.** The Rise of Christianity. Philadelphia, 1985.
27. **Edwards, D. L.** Christianity: The First Two Thousand Years. Maryknoll (N.Y.), 1997.
28. The Oxford Dictionary of the Christian Church. Eds. F. L. Cross & Livingstone, E.A. Oxford, 1997.
29. **Hein, M.** Kleines Lexikon der Kirchengeschichte. Muenchen, 1998.

30. Franzen, A. Kleine Kirchengeschichte. Durchgesehen und erweitert bis in die Gegenwart von Roland Froehlich, Freiburg, 2000.

31. Die Geschichte des Christentums. Religion-Politik-Kultur. 3 Bände in Kasette. Freiburg, 2005-2009.

2017 г.

.....

(проф. д-р Ал. Омарчевски)